
Лекція 14. ВИДИ СПОРТУ ДЛЯ ОСІБ З ВАДАМИ СЛУХУ, ЗОРУ, ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ, РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

1. Міжнародна діяльність з розвитку інваспорту.
2. Національна система розвитку спорту для осіб з фізичними і ментальними вадами.
3. Перелік видів спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку.

1. Міжнародна діяльність з розвитку інваспорту

Спорт для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку (Інваспорт) - це система занять фізичною культурою та спортом інвалідів, що функціонує в Україні на державному рівні.

Головою Паралімпійського комітету України є Валерією

Сушкевич. Він керує розвитком національної системи спорту для неправосправних.

Виникнення видів спорту, в яких можуть брати участь люди із обмеженими можливостями, пов'язують з ім'ям англійського нейрохірурга Людвіга Гутмана, який, долаючи вікові стереотипи по відношенню до людей з фізичними вадами, увів спорт у процес реабілітації хворих з ушкодженнями спинного мозку. Він на практиці довів, що спорт для людей з обмеженими фізичними можливостями створює умови для успішної життєдіяльності, відновлює психічну рівновагу, дозволяє повернутися до повноцінного життя. З 1948 року за його ініціативою серед інвалідів-візочників щорічно проводяться Стоук-Мандевільські ігри (за назвою міста Стоук-Мандевіль, де розташований реабілітаційний центр).

Паралімпійський рух в Україні почав розвиватись 1989 року, коли в країні створено перші фізкультурно-спортивні та оздоровчі клуби інвалідів. Пізніше на їх основі сформувались 4 національні федерації спорту людей із вадами опорно-рухового апарату, вадами зору, слуху та інтелекту.

Вперше українські паралімпійці взяли участь у Паралімпіаді в Атланті, США, виборовши 1 золоту, 4 срібні та 2 бронзові медалі. На Паралімпіаді у

Пекіні, Китай, українські спортсмени здобули 74 медалі: 24 золоті, 18 срібних та 32 бронзових. На зимових Паралімпійських іграх у Ванкувері українці вибороли 5 золотих, 8 срібних та 6 бронзових медалей, посівши у загальному медальному заліку 4 місце

Дефлімпійські ігри (англ. «Deaflympic» від deaf — глухий) іноді Сурдлімпійські ігри (від франц. sourds «глухий») — санкціоновані Міжнародним олімпійським комітетом спортивні змагання найвищого рівня для людей, що нечують.

Перші Дефлімпійські ігри пройшли у 1924 році, в Парижі. Учасниками були делегації Бельгії, Чехословаччини, Франції, Великої Британії, Нідерландів, Польщі, Угорщини, Італії, Латвії й Румунії. Спортсмени перших Ігор брали участь в змаганнях з легкої атлетики, велоспорту, футболу, стрільби й плавання. Ігри пройшли успішно. 16 серпня 1924 року керівництво спортивних делегацій країн учасників на нараді вирішили організувати Міжнародний спортивний комітет глухих (МСКГ), основною метою якого мало стати заснування союзу всіх спортивних федерацій глухих та розробка їх статуту для заснування та керівництва тільки що народжених Ігор. Того ж року було вирішено, що ігри проводитимуться кожні чотири роки.

Лише через 25 років, у січні 1949 року, в Австралії були проведені 1-ші Міжнародні зимові мовчазні ігри, в яких взяло участь 33 спортсмена з п'яти країн світу. У 1955 році Міжнародний олімпійський комітет визнав МСКГ як міжнародну федерацію з олімпійськими принципами, а через два роки комітет почав змінювати статут, приводячи його у відповідність до олімпійського. Нині МСКГ налічує більше 90 національних федерацій. Рішенням Виконавчого Комітету МОК у травні 2001 року Всесвітні ігри глухих перейменовано у Дефлімпійські («Deaflympic»). Того ж року у Римі були проведені 19-ті Дефлімпійські ігри. Більше 3000 спортсменів з 80 країн світу вели боротьбу за медалі найвищого гатунку.

2. Національна система розвитку спорту для осіб з фізичними і ментальними вадами

Різними формами фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи в Україні охоплено близько 52 тисячі інвалідів: з вадами зору, опорно-рухового апарату, слуху, наслідків ДЦП, з вадами розумового і фізичного розвитку. Система «Інваспорт» спрямована на реабілітацію усіх дітей з особливими потребами, але приділяє більше уваги і дає суттєво більші можливості для тих, хто має хороші спортивні задатки.

В рамках системи закладів «Інваспорт» щорічно організуються і проводяться близько 46 чемпіонатів та першостей України. Найбільш популярними змаганнями стали Спартакіада серед дітей-інвалідів «Повір у себе», спортивний фестиваль «Мрії здійснюються» і благодійна акція «Милосердя».

Іншим пріоритетним напрямком роботи є забезпечення діяльності національних збірних команд України серед спортсменів-інвалідів, їх підготовка та участь у Всеукраїнських і міжнародних змаганнях, а також державна підтримка розвитку паралімпійського та дефлімпійського руху в Україні.

Ключовою особливістю національної системи видів спорту для осіб з обмеженими можливостями є те, що спортивні школи та відповідна інфраструктура для занять спортом мають розгалужену мережу організацій, які працюють у кожній області України. Основним напрямком роботи національної системи «Інваспорт» є реабілітація осіб з фізичними та ментальними вадами засобами фізичної культури і спорту, їх максимальна інтеграція в суспільство.

До структури національної системи закладів «Інваспорт» входять:

- Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» (скорочена назва - Укрцентр «Інваспорт»);
- Регіональні та місцеві центри фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт».

Станом на 2016 рік, до системи закладів фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» входили 25 регіональних центрів з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», 80 їх відділень в регіональних та місцевих центрах, 24 дитячо-юнацькі спортивні школи для інвалідів і 148 фізкультурно-оздоровчих клубів.

Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» було засновано 1993 року відповідно до спільної постанови Міністерства України у справах молоді та спорту, Федерації професійних спілок України та Національного комітету (Федерації) спорту інвалідів України від 14.01.1993 № 29/п-2/6 «Про створення Українського та обласних центрів інвалідного спорту».

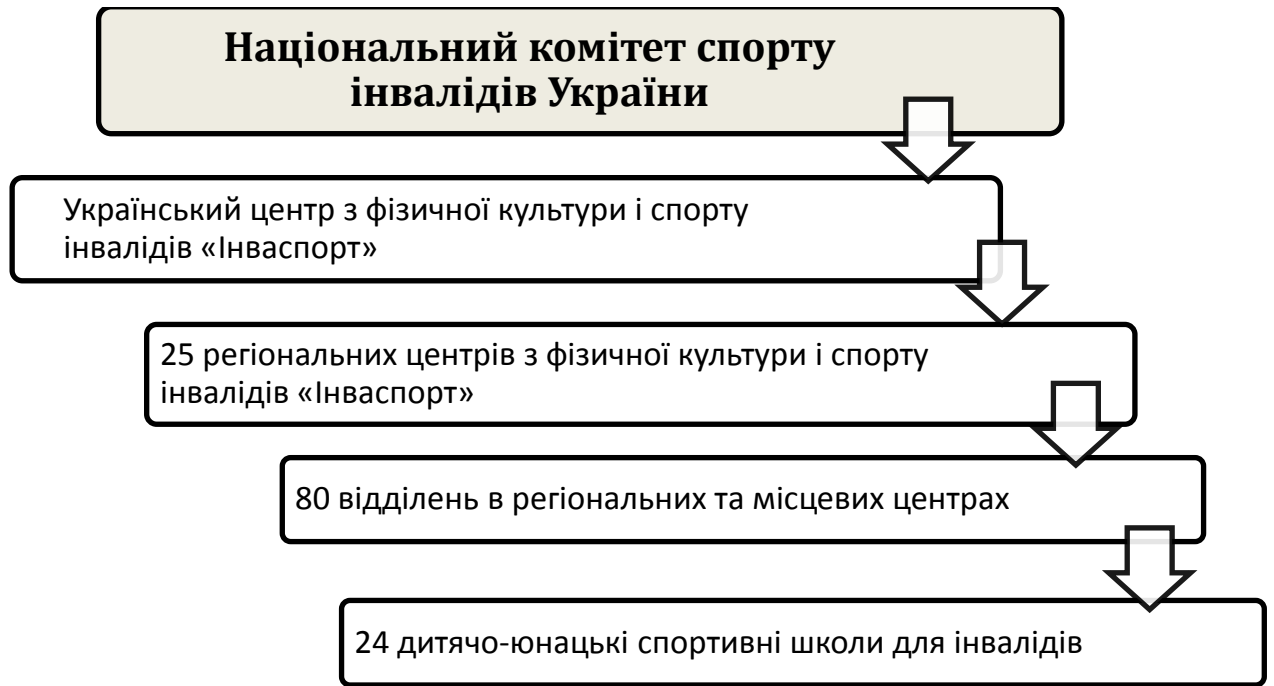

Рис. 9. Структура закладів, відповідальних за розвиток спорту для осіб з фізичними і ментальними вадами

Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» забезпечує діяльність штатної збірної команди України з видів спорту інвалідів, кількість штатних одиниць якої на початок 2016 року складала 410 осіб (315 штатних одиниць спортсменів-інструкторів та 95 штатних одиниць тренерів) і фактично складалася із 531 спортсмена-інструктора та 152 тренерів.

3. Перелік видів спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку

Паралімпійські ігри - міжнародні спортивні змагання для людей із обмеженими фізичними можливостями. Традиційно проводяться після Олімпійських ігор, а починаючи з 1992 - на тих же аренах, що й Олімпійські ігри. 2001 року ця практика закріплена угодою між МОК і Міжнародним паралімпійським комітетом (МПК). Літні Паралімпійські ігри проводяться з 1960 року, а зимові Паралімпійські ігри - з 1976 року

Склад національної збірної команди України з видів спорту для інвалідів включав національні збірні команди України з 20 видів спорту для спортсменів з вадами слуху, 12 видів спорту для спортсменів з вадами зору, 24 види спорту для спортсменів з ураженнями опорно-рухового апарату, а також три види спорту для спортсменів з вадами розумового і фізичного розвитку.

Загальна кількість спортсменів, які входили до складу національної збірної команди України з видів спорту інвалідів у 2014 році, становила 2157 осіб, 971 з яких входили до основного складу, 604 — до складу кандидатів, а 582 — до складу резерву.

МПК виділяє шість категорій інвалідності, що застосовуються як до літніх, так і зимових паралімпійських ігор. Спортсмени з однієї з цих категорій інвалідності здатні конкурувати у літніх або зимових Паралімпійських іграх, хоча і не в кожному виді спорту можна брати участь спортсменам з кожної з цих категорій інвалідності.

Шість категорій інвалідності:

- Часткова або повна втрата щонайменше однієї кінцівки.
- Церебральний параліч. Беруть участь спортсмени з ушкодженнями головного мозку: наприклад церебральний параліч, черепно-мозкова травма, інсульт або аналогічна інвалідність.
- Інтелектуальна інвалідність. Спортсмени зі значним порушенням інтелектуального функціонування та пов'язаними обмеженнями поведінки.
- Інвалідні візки. Спортсмени з травмами спинного мозку та іншими порушеннями, які потребують для участі в змаганнях використання інвалідного візка.
- Слабозорі. Спортсмени з порушеннями зору, починаючи від часткової втрати зору до повної сліпоти.
- Інша інвалідність. Спортсмени з фізичними вадами, які не підпадають під строгі критерії однієї з перерахованих вище п'яти інших категорій, карликовість, розсіяний склероз або вроджені вади кінцівок.

Останні XXIII міжнародні дефлімпійські ігри проходили у місті Самсун (Туреччина) з 18 липня по 30 липня 2017 року. Національна дефлімпійська збірна команда України (разом з тренерським штабом) була найбільшою за всю свою дефлімпійську історію — 290 осіб.

Таблиця 9. Перелік видів спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку, що визнані в Україні
(Визначено наказом державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України, № 261 від 07.02. 2001)

Види спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку (47 видів спорту)	
1. Армспорт	25. Кінний спорт
2. Бадмінтон	26. Керлінг на візках
3. Баскетбол	27. Ковзанярський спорт
4. Баскетбол на візках	28. Легка атлетика
5. Боротьба греко-римська	29. Лижні перегони
6. Боротьба вільна	30. Пауерліфтинг
7. Біатлон	31. Плавання
8. Більярдний спорт	32. Пляжний волейбол
9. Боулінг	33. Регбі на візках
10. Бочча	34. Спортивне орієнтування
11. Водне поло	35. Спортивні танці на візках
12. Волейбол	36. Спортивний туризм
13. Волейбол сидячи	37. Стрільба кульова
14. Велосипедний спорт - трек	38. Стрільба з лука
15. Велосипедний спорт - шосе	39. Теніс
16. Веслування академічне	40. Теніс на візках
17. Вітрильний спорт	41. Теніс настільний
18. Гандбол	42. Тхеквондо
19. Голбол	43. Фехтування на візках
20. Гімнастика спортивна	44. Футбол
21. Гімнастика художня	45. Футзал
22. Гірськолижний спорт	46. Шахи
23. Дзюдо	47. Шашки
24. Карате	

Спортсмени-дефлімпійці України вперше взяли участь у 15 видах спорту. понад 3500 спортсменів з порушеннями слуху із 97 країн світу, і національна дефлімпійська збірна команда України - одна із лідерів світового дефлімпійського спорту, тріумфально повернулася в Україну з 99 високими нагородами - 21 золотою, 42 срібними та 36 бронзовими медалями та з другою світовою позицією, яку попри все українцям вдалось відстояти на цих Іграх.

Паралімпійські ігри і дефлімпійські ігри - це найкраща мотивація для українських громадян з обмеженими фізичними і ментальними можливостями займатися спортом. Цей рух поступово набирає обертів як у нас в Україні, так і у всьому світі. Тому кількість видів спорту для осіб з

вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку невпинно зростає. В табл. 9 представлений перелік видів спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку, що визнані в Україні. На сьогодні їх нараховується 47 видів.

Питання для повторення пройденого матеріалу:

- 1) Що означають заняття спортом для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку?
- 2) Хто є головою Паралімпійського комітету України?
- 3) З якого часу почав розвиватись Паралімпійський рух в Україні?
- 4) В якому році і в якій країні пройшли перші Дефлімпійські ігри?
- 5) Скільки інвалідів охоплено спортивною роботою в Україні?
- 6) Які змагання серед інвалідів стали найбільш популярними в Україні?
- 7) Яким є основний напрямок роботи національної системи «Інваспорт»?
- 8) Які центри спорту входять до структури національної системи закладів «Інваспорт»?
- 9) Скільки медалей завоювала наша збірна команда України на останні XXIII міжнародних дефлімпійських іграх, які проходили у місті Самсун (Туреччина) в липні 2017 року?
- 10) Скільки видів спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку офіційно визнані в Україні?

Рекомендована література

1. Товт В.А. Теорія і практика національної системи спорту для всіх / Навчальний посібник / Укладачі: В.А. Товт, В.Я. Сусла. - Ужгород: ПП «Данило С.І.» 2017 – С. 97-102.
2. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика / М.В. Дутчак. К.: Олімп. л-ра, 2009. - 279 с.